

Asia: VN/32974/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyvistä laeista

Lausunnonantajan lausunto

Onko oppimisen ja koulunkäynnin tuen kokonaisuudistus tarpeellinen?

Oppimisen tuen yhdenmukaistamisen ja selkiyttämisen sekä päällekkäisten kirjausten ja runsaiden pedagogisten asiakirjojen laatimisen kannalta oppimisen ja koulunkäynnin tuen kokonaisuudistus on tarpeellinen. Uudistuksen tulisi olla yhtenevä varhaiskasvatuksesta aina toiselle asteelle asti, sillä muutoin prosessi jää puolitiehen.

Toisaalta nykyinenkin tukijärjestelmä on toimiva. Se vaatii vain hiukan selkiytystä eri tuen portaiden välillä siirtymisiin, mitä tukea milläkin portaalla on tarjolla ja päivitystä tarvittaviin asiakirjoihin. Uudistus olisi voitu rakentaa nykyistä tukijärjestelmää ja termistöä käyttäen ja tehdä suoraan siihen muutokset. Malli on ollut jo pitkään käytössä ja toimisi, kun siihen tehtäisiin osin tässä esityksessä ehdotettuja muutoksia

Onko oppimisen ja koulunkäynnin tuelle määritelty kokonaisrakenne tarkoituksenmukainen?

Esitetty kokonaisrakenne ei ole yhtenevä varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle asti. Olisi tärkeää, että tuen rakenne pysyy samana koko ajan, jotta lapsi/nuori saa tarvitsemansa tuen koko oppimispolkuns ajan ja tuen prosessit ovat kaikille asianosaisille selkeitä ja tuttuja, ja tuki etenee jatkumona. Esiopetuksessa ja toisella asteella tulee kuitenkin ottaa siellä olevat erityispiirteet huomioon.

Jakoa ennakoivaan ja oppilaskohtaiseen tukeen tulisi tarkentaa selkeän määrittelyn ja raamituksen avulla. Muuten tavoitteena ollut valtakunnallinen yhdenmukaisuus kärsii ja eri kunnissa voidaan tuen tasoja tulkita/toteuttaa eri tavoin kuten nykyisessäkin tuen mallissa. Myös ennakoivien tukitoimien tulee oppilaskohtaisten tukitoimien tavoin olla suunnitelmallisia ja hyvin valmisteltuja. Ennakoivien tukitoimien ensisijaisuus on tärkeää.

On hyvä, että viimesijaisia toimia säädetään tarkkarajaisemmin, mutta poikkeamista perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista ei saa myöskään tehdä liian vaikeaksi, jotta oppilas saa tarvitsemansa tuen omien oppimisvalmiuksiensa mukaisesti.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuessa on syytä kiinnittää huomiota myös oppilaan oppimiskyvyn tukemiseen, mikä vaatii moniammatillista ja poikkihallinnollista yhteistyötä.

Oppilaskohtaisessa tuessa voi tuen tarpeissa ja käytetyissä tuissa olla valtavia eroja. Aiempi kolmiportainen tuki oli kuitenkin lähtökohtaisesti läpinäkyvämpi ja kertoi suuntaa-antavasti, kuinka laajaa tuen tarve oppilaalla on. Tämä oli siirtotiedoissakin tärkeä ennakkotieto oppilaitokselle. Pedagogisessa asiakirjassa tulee heti alussa näkyä oppilaan tuen tarpeen taso, kuten rajoittavat tukitoimet (oppiaineiden yksilöllistämiset). Oppilaskohtaista tukea saavat ovat siis hyvin heterogeeninen ryhmä tuen tarpeiden moninaisuuden vuoksi. Siksi on tärkeää pystyä kategorisoimaan tai ryhmittelemään tuen tarpeita.

Onko ennakoivia tukitoimia koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Ennakoivien tukitoimien ehdotuksessa tulee tarkentaa, milloin erityisopettajan antama tuki on säännöllistä eikä tilapäistä muuttuen ennakoivasta tuesta oppilaskohtaiseksi tueksi.

Miten tukiovetuspainotteisuus huomioidaan opettajien työajassa? Tapahtuuko ennakoiva tukiovetus oppituntien puitteissa vai lukujärjestyksen reunatunneilla? Haja-asutusalueilla kuljetusoppilaille muodostuu haasteeksi tulla kouluun aiemmin tai jäädä koulun jälkeen tukiovetukseen. Tämä käytännön ongelma on näkynyt jo nykyäänkin opettajien tarjotessa tukiovetusta reunatunneilla. Koulukuljetukset eivät jousta tukiovetustuntien vuoksi.

Isossa ryhmässä tarjottava ennakoiva tukiovetus tai samanaikaisopetus erityisopettajan kanssa ei riitä tueksi tukea tarvitseville. Tukiovetus-käsitteen tarkka määrittely on tärkeää.

Miten toteutuvat ennakoivien tukitoimien kirjaaminen ja niiden toteutumisen seuranta? Oppilaan tulee saada ensin ennakoivaa tukea ennen siirtymistään oppilaskohtaiseen tuekseen ja arvioissa tulee perustella oppilaskohtaisen tuen tarve. Tällöinhän tulee pystyä todentamaan ennakoivan tuen riittämättömyys. Työmäärä tuskin vähenee aidosti, kun kirjaamista ennakoivasta tuesta kuitenkin joudutaan tekemään kuten nykyäänkin.

Esityksessä on laskettu, että tukiovetusryhmät olisivat keskimäärin 6 oppilaan ryhmiä ja saisivat opetusta neljä tuntia viikossa. Mitä oppiaineita on ajateltu kuuluvaksi ennakoivan tukiovetuksen piiriin 4 h viikossa (AI, EN, RU, MA)? Mikäli tukiovetusryhmät ovat 6 oppilasta ja tukiovetuksen antaa

opettaja, ei tuki voi tapahtua oppituntien puitteissa ja vaatii lisäresurssointia myös aineenopettajiin ja luokanopettajiin.

Onko oppilaskohtaisia tukitoimia koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Oppilaskohtaisia tukitoimia ovat siis oppilaskohtainen säännöllinen erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä tai pienryhmässä, erityisluokanopettajan antama opetus erityisluokassa sekä oppilaalle annettavat oppilaskohtaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä apuvälineet. Oppilaskohtaisissa tukitoimissa jää esityksessä tarkentamatta koulukyvykkyyteen vaikuttavat tuen tarpeet kuten sosioemotionaaliset tuen tarpeet, koulua käymättömyys, lyhennetyin koulupäivän suositukset, terapiakäynnit yms. Oppilaalla on oikeus saada tukea, mutta jos oppilas ei ole koulukuntoinen tai ei käy koulua, ovat koulun tarjottavissa olevat tukitoimet riittämättömiä.

Oppilaskohtaisissa tukitoimissa tapahtuu muutos nykyiseen; säännöllinen osa-aikainen erityisopetus on aina oppilaskohtaista tukea, kun nykyään sitä on voinut saada jo osana yleistä tukea. Tämä on hyvä ja arkea selkeyttävä muutos.

Onko tuen asiakirjoja ja hallintopäätöstä koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä. Vähemmän byrokratiaa ja paperityötä sekä yhdenmukaisia konkreettisia oikean tasoisia tukitoimia ja selkeät ohjeet asiakirjoihin kirjattavista tiedoista. Arvio tuen tarpeesta ja tuen suunnitelma ovat riittäviä pedagogisiksi asiakirjoiksi ja hallintopäätöstä varten.

Asiakirjojen säännöllinen päivittäminen vähintään kerran lukuvuodessa tai aina tarpeen mukaan on tärkeää.

Onko teillä täydennettävää esityksen vaikutusarvioihin?

Esityksessä ehdotetaan, että yleisopetuksen ryhmät muodostettaisiin siten, että yhden opettajan opettamassa perusopetuksen ryhmässä olisi enintään viisi oppilaskohtaista tukea saavaa oppilasta. Tämähän käytännön tasolla tarkoittaisi rinnakkaisluokkien lisäämistä (etenkin kunnissa, joissa tuen tarpeita on paljon), vaikka opetuspalveluiden heikentynyt rahoitus kunnissa on pikemminkin vähentänyt rinnakkaisluokkia ja kasvattanut oppilasmääriä luokissa. Toki opetuksen ja oppimisen kannalta on hyvä, ettei tuen tarvisijoita ole opetusryhmässä liikaa.

Tässä tulee kuitenkin huomioida se, että viiden oppilaskohtaista tukea saavan oppilaan tuen tarpeet voivat olla hyvinkin erilaisia: jollakin tuen tarve voi olla matemaattisissa aineissa ja toisella vain vieraissa kielissä. Tulisiko 5 oppilaan rajausta olla vain niissä opetusryhmissä, mitä tuen tarve koskee? Tämä helpottaisi opetusryhmien muodostamista.

Kielellisen tuen ryhmille oli laskennallisesti arvioitu opetusta yksi tunti viikossa. Suomen opinto-ohjaajat ry katsoo, että tämä ei ole riittävää, jos suomenkielen taito on heikko ja oppilas opiskelee yleisopetuksen ryhmissä. Tuen tarve on tällöin paljon suurempi. Tarkoitetaanko kielellisellä tuella nykyistä S2-opetusta, vai tulisiko kielellinen tuki S2-opetuksen rinnalle tai korvaamaan sen? Tämä vaatii tarkennusta ja selkiytystä.

Onko teillä parannusehdotuksia esitysluonnokseen?

Mikäli uudistus toteutetaan esityksen mukaisesti, tulee varmistua siitä, että haluttu selkeys ja yhdenmukaisuus tuen eri tasoilla toteutuu varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle jatkumona eikä tulkinnanvaraisuuksia tai epäselvyyksiä jäisi. Tämä vaatii asioiden tarkkaa määrittelyä ja rajausta. Myös uudistuksen käyttöönotto tulisi tehdä kunnille helpoksi niin taloudellisesti, tarvittavien resurssien kuin annettavan henkilöstökoulutuksen, ohjauksen ja valmiiden käytettävien lomakepohjienkin avulla.

Uudistus voidaan tehdä myös päivittämällä ja selkeyttämällä nykyistä kolmiportaista tukea samalla keventäen sen pedagogisia asiakirjoja ja hallinnollista työtä.

Tutkimusten mukaan peruskoulun oppilaista jo joka neljännellä on tehostetun tai erityisen tuen tarve, ja tilastojen perusteella tuen tarpeet näyttävät kasvavan joka vuosi. Siksi on tärkeää tehdä toimivia ja oikeanlaisia ratkaisuja oppilaiden tarvitseman oikea-aikaisen ja oikean tasoisen tuen saamisen turvaamiseksi sekä kouluarjen helpottamiseksi.

Voit jättää kommentit lausuntoon myös liitteenä

[SOPO_tiivistelmä_perusopetuslain_muuttaminen.docx](#)

Lindqvist Paula
Suomen opinto-ohjaajat ry